

СЕКЦІЯ ІV. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ ПИТАННЯ КИТАЙСЬКОГО МОВОЗНАВСТВА ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

УДК 821.581(4/9):323.15(=581)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-284-8-57>

Вечоринська Т. В.

ORCID: 0000-0002-6942-4237

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри мов і літератур Далекого Сходу
та Південно-Східної Азії*

Навчально-науковий інститут філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

ЕТАПИ ОФОРМЛЕННЯ ЛІТЕРАТУРНИХ СТУДІЙ ВСЕСВІТНЬОЇ КИТАЙСЬКОМОВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Ключові слова: література китайської діаспори, література Тайваню та Гонконгу, китайськомовна література Тайваню, Гонконгу, Макао та закордонном, всесвітня китайськомовна література.

Критика китайськомовної літератури (华文文学批评) – наразі це нова область літературної критики – стосується досліджень, дискусій та оцінки літературного доробку, що створюється й видається китайською ієрогліфічною писемністю у Тайвані, Гонконзі, Макао та у всьому світі за межами материкового Китаю. Починаючи з кінця 1970-х років, із впровадженням політики реформ і відкритості, культурними обмінами з іноземними країнами, і публікацією у періодичних виданнях материкового Китаю закордонних китайськомовних творів, і до сьогодні у цієї літературознавчої дисципліни сформувався об'єкт дослідження – китайськомовні письменники, їх твори та асоціації за межами Китаю, а також своєрідна естетика – адже це не літературна критика окремої країни чи регіону, а ґрунтовні дослідження того, як китайськомовна література поширюється, приймається, вкорінюється, як підтримується її традиція за межами материкового Китаю, і у яких зв'язках вона перебуває із власне китайською літературою. Наукове оформлення дисципліни відбувалося у декілька етапів, кожний з яких відбивав стан

вивчення та географію китайськомовної літератури у певний момент історії.

Етап перший. Література Тайваню та Гонконгу (台港文学). Починаючи з 1979 р. авторитетні видання материкового Китаю – «Шанхай веньсюе» (上海文学), «Хуа чен» (花城), «Дан дай» (当代) – починають друкувати на своїх сторінках китайськомовні твори китайсько-американського письменника Ні Хуаліна (聂华苓), гонконгського письменника Жуаня Лана (阮朗), тайванських письменників Бая Сяньюна (白先勇), Яна Цінчу (杨青矗) та багатьох інших. Написані зрозумілою читачам мовою, різноманітні і цікаві, ці твори відкривали читачам багатий і барвистий світ китайської літератури за кордоном, що був закритий для них протягом десятиліть. Вступні та оглядові статті до відповідних рубрик журналів, власне, і становили початкові розвідки на ниві нової дисципліни. Через складність і множинність ідентичностей письменників, що перебували в іншому літературному просторі, цій предметній області була привласнена узагальнена назва «літератури Тайваню та Гонконгу» – таку назву зазвичай мали рубрики літературних журналів із творами письменників. Починаючи з 1980-х років багато провідних університетів Китаю започаткували відповідні дисципліни, створювалися асоціації та дослідні центри тайванської та гонконгської літератур [4]. У 1982 році відбулася «Перша наукова конференція з літератур Тайваню та Гонконгу» (首届台湾香港文学学术讨论会), яка засвідчила відправну точку та постійне поглиблення й розширення загального статусу досліджень у цій сфері. Зокрема, на конференції висувалися твердження, що ««літератури Тайваню та Гонконгу є невід’ємною частиною китайської літератури, і існує нерозривна пуповина між ними та їх материнською культурою» [5, с. 268]. Відтак на ранній стадії твердження «чи є/відсутня любов до країни» (“爱不爱国”) стало певним критерієм для оцінки літературних творів Тайваню та Гонконгу та їхніх авторів [3]. Разом з цим було започатковано й наукові дискусії, на кшталт, як розцінювати автентичну літературу Тайваню, чи існує літературна критика у Гонконзі, чи слід визначати письменників, що переїхали з Тайваню до Америки як «закордонних» (海外) тощо. У 1984 р. відбулася «Друга загальнонаціональна наукова конференція з літератур Тайваню та Гонконгу» (全国第二次台湾香港文学学术讨论会), яка засвідчила нову якість досліджень китайськомовної літератури поза материковим Китаєм. Спостерігалася тенденція переходу від загальних коментарів і описових досліджень до студій тем, жанрів, художніх особливостей та ідей конкретних письменників. Між тим, поза увагою лишалися поезія й драма Тайваню, дослідження тайванської літератури у контексті історії літератури,

та й загалом провідною вбачалася думка, що тайванська та гонконгська «регіональні» літератури доповнюють китайську літературу.

*Етап другий. Китайськомовна література Тайваню, Гонконгу, Макао та закордоном (台港澳及海外华文文学)*¹. З поглибленням наукових досліджень, посиленням зв'язків з іншими країнами і збільшенням об'єктів дослідження вчені в материковому Китаї поступово усвідомили, що термін «тайванська і гонконгська література», не охоплює твори багатьох «зарубіжних письменників», які народилися за кордоном чи то набули громадянства інших країн, проте у своїй творчості лишаються відданими саме китайській мові, виявляючи так звану «китайську свідомість» [1, с. 196]. У 1986 р. відбулася «Третя загальнонаціональна наукова конференція з китайськомовної літератури Тайваню, Гонконгу та закордону» (第三届全国台港及海外华文文学研讨会), що відзначила розширення сфери та фокусу досліджень до «зарубіжної китайськомовної літератури». Наступні «Четверта наукова конференція з китайськомовної літератури Тайваню, Гонконгу, Макао та закордону» (第四届台港澳暨海外华文文学学术研讨会) і «П'ята міжнародна наукова конференція з китайськомовної літератури Тайваню, Гонконгу, Макао та закордону» (第五届台港澳暨海外华文文学国际学术研讨会) чітко вказували територіальні обмеження, охопленої цією тематичною областю, яка з того часу більш повно висвітлювалися в науковому просторі. Починаючи з 1990-х років авторитетні видавництва Китаю друкували серії творів китайськомовної літератури за редакцією китайських чи закордонних учених [4]. Так само було започатковано нові дискусії, адже терміни «літератур Тайваню, Гонконгу та Макао» і «зарубіжної китайськомовної літератури» хоч і позначають загалом літературні твори за межами материка, що створюються китайською писемністю, та нівелюють їх локальні особливості. Зазначалося, що «розвиток китайськомовної літератури за межами Китаю неминуче породжує характер ‘подвійної традиції’ (Double Tradition), [відтак] ми повинні започаткувати концепцію ‘множинних літературних центрів’ (Multiple Literary Centers), щоб спіткати важливість китайськомовної літератури за межами Китаю» [3, с. 5]. Із зростанням і бурхливим розвитком доробку вчені поступово прийняли концепцію «плю-

¹ В українській мові визначення «синофону» (华文) ще не є поширеним, на відміну, скажімо, від англійської, де термін «Sinophone literature» дедалі частіше застосовується у студиях всесвітньої китайськомовної літератури [2]. Тому виникають певні труднощі із перекладом назви нової дисципліни українською мовою. «Всесвітня китайськомовна література», звичайно, не повністю передає весь сенс поняття 华文, тому потребує подальших наукових уточнень.

ралістичних літературних центрів» (多元文学中心) закордонної китайськомовної літератури. Такий перехід від концепції «китайськомовної літератури Тайваню, Гонконгу, Макао та закордону», що з'явилася в середині 1980-х років, до «плюралістичних літературних центрів» на початку 1990-х років, на перший погляд, позначав зміну в науковій термінології, але насправді відобразив зміну академічних концепцій і дослідницьких горизонтів, підкресливши значення спадковості китайської культури за кордоном, де етнічні китайці всього світу наполегливо вдаються до рідної мови для створення літературних творів.

Етап третій. Всесвітня китайськомовна література. На «Шостій міжнародній конференції зі всесвітньої китайськомовної літератури» (第六届世界华文文学国际研讨会), у серпні 1993 р. було в основному визначено сферу і зміст нової дисципліни – дослідження китайськомовної літератури, створеної, написаної та виданої китайськими ієрогліфами в країнах і регіонах всього світу за межами материкового Китаю. У листопаді 1994 р. на «Сьомій міжнародній конференції зі всесвітньої китайськомовної літератури» (第七届世界华文文学国际研讨会), було оголошено про створення «Оргкомітету Китайського наукового товариства всесвітньої китайськомовної літератури» (中国世界华文文学学会筹委会). Таким чином, назва дисципліни змінювалася декілька разів, та, зрештою, це відбило безперервне поглиблення і розширення дослідницького поля та дедалі чіткіші її конотації. У 2002р. було офіційно створено «Китайське наукове товариство всесвітньої китайськомовної літератури» (中国世界华文文学学会), державне наукове товариство першого ступеню, що засвідчило найвище наукове визнання цієї предметної області, яка покликана відкривати та досліджувати китайськомовні твори, що створюються по всьому світу. Ця нова дисципліна має багато зв'язків із всесвітньою літературою, китайською літературою та порівняльним літературознавством, відтак пропонує вивчення великої кількості нових голосів, ідей, творчих методів із застосуванням міждисциплінарних теорій і методів дослідження.

Література:

1. Вечоринська, Т. В. (2021). Дискусійні аспекти вивчення літератури китайської діаспори. *Китаєзнавчі дослідження*, (1), 194–202. <https://doi.org/10.51198/chinesest2021.01.194>

2. Shih S. Against diaspora: The Sinophone as Places of Cultural Production. *Global Chinese Literature: Critical Essays* / edited by J. Tsu and D.D. Wang. Brill Press, 2010, 29–48. https://doi.org/10.1163/9789004186910_004

3. 东南亚华文文学/王润华等编. 新加坡: Goethe-Institut Singapore, 1989. 399页.

4. 钱虹. 华文文学批评与理论建构的本土化历程. 华语文学网. 2017. URL: <http://www.myhuayu.com/newss/newsshow/1148> (дата звернення: 12.10.2022).

5. 台湾香港文学论文选: 首届台湾香港文学学术讨论会专辑. 福州: 福建人民出版社, 1983. 282页.

УДК 811.11

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-284-8-58>

Гаврилюк Н. А.

ORCID: 0000-0002-3566-9180

викладач кафедри суспільних комунікацій та регіональних студій факультету міжнародних відносин, політології та соціології Одеський національний університет імені І. І. Мечникова м. Одеса, Україна

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ВОЄННОЇ ТЕМАТИКИ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Ключові слова: фразеологізми, переклад, ідіома.

Ідіоми – це суть мови. Мови розкривають свої найкращі прояви барвистості, сили, лаконічності і багатства в ідіомах. Тому ознайомлення та розуміння ідіом широко розглядається як основний стандарт перевірки мовних здібностей. Однак ті, хто вивчає мову, стикаються не лише з великою кількістю ідіом, але також з величезною складністю, як правильно використовувати ідіоми.

Фразеологізм – це властиве тільки цій мові стійке поєднання слів, значення якого не визначається значенням вхідних в нього слів, взятих по окремоті [4, с. 13].

У своїй роботі авторитетний китайський лінгвіст Ма Гофань (马国凡) [6, с. 35] впроваджує загальну класифікацію фразеологізмів і виділяє 5 основних розрядів фразеологізмів військової сфери китайської мови:

1. «Чен'юй» (成语) – це стійке фразеологічне словосполучення, побудоване за нормами старокитайської мови, семантично монолітне, з узагальнено переносним значенням, що носить експресивний харак-